

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

POZOR: V počítači vyplňujte pouze do šedivých políček!

Typ posudku Posudek oponenta/ky

Autor(ka) práce

Příjmení a jméno: Barbora Elblová

Název práce: Konstrukce hrozby ve zpravodajství na příkladu Ruska

Autor(ka) posudku

Příjmení a jméno: PhDr. Martin Groman, Ph.D.

Pracoviště: KMS IKSŽ, FSV UK v Praze

1. VZTAH SCHVÁLENÝCH TEZÍ A VÝSLEDNÉ PRÁCE („kliknutím“ zakřížkujte vybrané hodnocení)

		Odpovídá schváleným tezím	Odchyluje se od tezí, odchýlení je v práci zdůvodněné a je vhodné	Odchyluje se od tezí, odchýlení je v práci zdůvodněné, ale není vhodné	Odchyluje se od tezí, odchýlení není v práci zdůvodněné a není vhodné	Neodpovídá schváleným tezím
1.1	Cíl práce	x				
1.2	Technika práce	x				
1.3	Struktura práce		x			

KOMENTÁŘ (slovní hodnocení vztahu tezí a práce, případně konkrétní popis hlavních výtek)

Autorka předložila práci, která se zabývá konstrukcí hrozby ve zpravodajství. Předmětem kvantitativní obsahové analýzy je výzkum konstruování hrozby v podobě Ruské federace v českých tištěných zpravodajských médiích. Autorka vychází z předpokladu, že média použitím určitých rámců a poskytnutím prostoru určitým aktérům a tématům, mohou konstruovat hrozbu, jež reálně být hrozbou vůbec nemusí. České zpravodajství tak může ovlivňovat smýšlení a přístup českých občanů k Rusku. Teoretická kapitola propojuje tři oblasti týkající se výzkumu. Jsou jimi zpravodajství, sekuritizační teorie a koncept mediálního rámcování. Práce také popisuje bilaterální vztah České republiky a Ruska. Metodologická část práce je zaměřena na selektivní výběry ve zpravodajství o Rusku. Analýza pracuje s proměnnými: aktér, téma, zpravodajské rámce (konflikt, odpovědnost, důraz na jedince, ekonomický a motivační rámec) a sekuritizační rámec.

Předložená práce odpovídá schváleným tezím a přináší zajímavý a ojedinělý vhled do tématu konstruování Ruské federace jako hrozby ve vybraných českých tištěných médiích. Závěry z ní vyvozené by mohly napomoci editorům, redaktorům těchto médií k většímu uvědomění si principů a procesů, s nimiž při své práci, ať už vědomě nebo podvědomě, pracují.

2. HODNOCENÍ OBSAHU VÝSLEDNÉ PRÁCE

Výplňujte písmeno na škále A – B – C – D – E – F (A=nejlepší, F= nevyhovující)

		Hodnocení známkou
2.1	Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu	B
2.2	Schopnost kriticky vyhodnotit prostudovanou literaturu a aplikovat ji	B
2.3	Úroveň zpracování materiálu, resp. zvládnutí techniky empirického výzkumu	A
2.4	Schopnost sestavit a použít soubor metod přiměřený cíli	A

2.5	Původnost práce, přínos práce k rozvoji oboru	B
-----	---	---

KOMENTÁŘ (slovní hodnocení obsahu výsledné práce, případně konkrétní popis hlavních výtek)

Diplomová práce vychází ze sociálního konstruktivismu a staví na tom, že média, selektivně vybírají nejen témata, ale i aktéry, kteří se do zpravodajství dostanou. Cílem je zjistit, zda téma Ruska je médiu konstruováno jako hrozba a jakým způsobem se tento proces v českých médiích vyznačuje. Autorka přehledně a s jistotou definuje teorii rámcování. “Ta vychází z předpokladu, že média vytváří rámce, ve kterých chápeme a přemýšlíme o svém okolí. Aby bylo možné analyticky zjistit, zda ve zpravodajství dochází ke konstrukci hrozby, lze text analyzovat s pomocí sekuritizačního rámce. Teorie rámcování odhaluje, zda a jakým způsobem jsou v médiích bezpečnostní otázky zobrazovány.”

K obsahu historického exkurzu do česko-ruských vztahů bych měl jen několik poznámek. Autorka se místy dopouští některých zjednodušení. Samozřejmě tato pasáž není pro výsledek práce stěžejní a musí složitost svého tématu nějak redukovat. Nicméně tato redukce musí být o to více vědomá si složitosti, kterou musí postihnout, koncentrovat, ale nikoli zploštit. Autorka například píše: “Během národního obrození bylo jasným spojencem Čechů právě Rusko. Po válce a Únorové revoluci v roce 1948 se vztahy postupně ochlazovaly, vyvrcholením byl vstup Varšavských vojsk na české území v roce 1968. Vojska okupovala zemi další tři desetky let, definitivně odešla až v roce 1991.” Zde bych si dovilil jistou polemiku - jednak ne pro všechny aktéry národního obrození bylo rusofilství tak jednoznačné, za všechny uveďme známý příklad Karla Havlíčka. Převzetí moci komunisty v roce 1948 bych také s vědomím novodobé historické literatury raději nenazýval revolucí. Rovněž to, co se dělo po roce 1948, nelze jednoznačně označit za ochlazení, možná u části společnosti šlo o ztrátu kreditu Ruska, respektive Sovětského svazu, ale poválečné nadšení z osvobození, nadšení pro Moskvu a její režim, stejně jako nepřehlédnutelnou dominanci Ruska v mnoha aspektech tehdejšího československého veřejného života nelze pominout. Vývoj to byl mnohem strukturovanější. Vojska zemí Varšavské smlouvy nevstoupila na české, ale československé území. A okupace také netrvala tři, ale dvě desetky let, přesně 21.

3. HODNOCENÍ KONEČNÉ PODOBY VÝSLEDNÉ PRÁCE

Vyplňujte písmeno na škále A – B – C – D – E – F (A=nejlepší, F= nevyhovující)

		Hodnocení známkou
3.1	Logičnost struktury práce, podloženost závěrů	A
3.2	Zvládnutí terminologie oboru	A
3.3	Funkčnost, úroveň, přiměřenost poznámkového aparátu	A
3.4	Dodržení citační normy (pokud se v textu opakovaně objevují pasáže přejeté bez udání zdroje, hodnotte písmenem F. Pokud v textu zjistíte přejeté pasáže vydávané autorem neoprávněně za vlastní zjištění, nedoporučte práci k obhajobě a ve „zdůvodnění v případě nedoporučení“ navrhněte, aby s autorem/kou bylo zahájeno disciplinární řízení.)	B
3.5	Jazyková a stylistická úroveň práce (pokud je opakovaně porušována platná kodifikace pravopisné normy, hodnotte písmenem F)	C
3.6	Oprávněnost a vhodnost příloh, grafická úprava	A

KOMENTÁŘ (slovní hodnocení podoby výsledné práce, případně konkrétní popis hlavních výtek)

K výsledné podobě práce bych měl jen několik výhrad k jazykovému zpracování práce, které by podle mne mohlo a mělo být pečlivější. Autorka se tu a tam v textu dopouští prohřešků proti gramatice a stylistice odborného textu. Například:

“Příjemce zpráv totiž nemá přímé fakta o události...” má být “přímá fakta”.

“Mezi nejdůležitější faktory toho, co se dostane do zpravodajství a bude vyzdvíženo je tematizace...” chybí čárka za slovem vyzdvíženo.

Místo “hrají významnou roli také masové média” má být “masová média”.

Stejně tak “Média, a to především ty zpravodajské, které spoluvytvářejí politiku...” má být “médiá, a to především ta zpravodajská, která...”.

“... vybírají témata, která považují za důležitá a zajímavá...” má být “témata, která považují za důležitá a zajímavá...”.

“Média mohou opakovaně informovat například o imigrantech, a tím ovlivňují to, že je lidí začnou považovat za podstatný společenský problém.” - místo lidí má být lidé nebo spíše čtenáři nebo podobný termín typu publikum.

“Na mnoho témat byla využito sekuritizace jako teoretický rámec práce” - místo využito má být využita.

“Ruský vliv ve světě” - má být “ve světě” atd.

4. SHRNUJÍCÍ KOMENTÁŘ HODNOTITELE/KY (celkové hodnocení výsledné práce, její silné a slabé stránky, původnost tématu a závěrů apod.)

Přes uvedené výtky hodnotím práci jako přínosnou a splňující nároky kladené na diplomovou práci. Především pro její dobře zpracovanou analytickou část. Autorka v ní provedla kvantitativní obsahovou analýzu zpravodajství sedmi českých tištěných deníků zaměřenou na výskyt článků o Ruské federaci a zkoumala celkem 340 jednotek za pětileté období, rozdělené do dvou období mezi lety 2016 a 2019. Výsledky, které autorka předkládá, jsou po výtce zajímavé. Nejčastěji se zpravodajství o Rusku zabývalo zapojením do vojenských konfliktů, zbrojením a armádou (ve 29 %) a ruskými vztahy se světem (17 %). Zpravodajství o Rusku nejvíce pokrýval deník Právo a Hospodářské noviny. V Aha!, ani vBlesku se ve zkoumaném období nevyskytovaly téměř žádné články odpovídající výběrovému kritériu analýzy diplomové práce. Nejčastěji se v člancích vyskytoval aktér Vladimír Putin, objevil se v téměř 8 % všech článků. V celkem padesáti svých výskytů byl pouze v 10 % přímo citován. Dalšími častými aktéry bylo Rusko jako stát, ukrajinský prezident Petro Porošenko, BIS, mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová, ruská tajná služba FSB nebo šéf ruské diplomacie Sergej Lavrov. Poměrně hojný výskyt témat spojených s ruským angažmá v konfliktech naznačuje, že konfliktní zpravodajský rámec byl v kódovaných jednotkách dominantní. Vyskytoval se ve 42 % výběrového souboru dat. V případě sekuritizačního rámcování z analýzy vyplývá, že více jak každý třetí zpravodajský článek je konstruován jako hrozba. V rámci zkoumaného období se konstrukce hrozby objevila ve 37 % článků. Rámec konstrukce hrozby se nejčastěji objevoval společně s konfliktním rámcem, a to v necelých 73 % všech jeho výskytů. A nakonec: “Závěrečná komparace výskytu rámců ve dvou výzkumných obdobích, které od sebe byly vzdáleny 2 roky, přinesla nárůst výskytu jak konfliktního (o necelých 13 %), tak i sekuritizačního rámcu (o 7 %). U tohoto rámcu se zároveň větší měrou oproti prvnímu období vyskytovala prognóza, snaha nastítnit řešení problému.”

Autorka velmi správně výsledky svého výzkumu nepřeceňuje, jak konstatuje v závěru textu, její práce neměla za cíl zjistit, zda dochází k úspěšné sekuritizaci, tedy přijetí řečového aktu publikem. Zkoumala se pouze samotná konstrukce hrozby, dalo by se říci první krok sekuritizačního pohybu, od nepolitizovaného tématu k politizovanému a částečně se objevovaly pokusy o sekuritizaci ve formě popisu problému a nabídnutí jeho řešení. “Zjistit moment úspěšného sekuritizačního pohybu je kritiky nejvíce vyzdvihovaný problém teorie Kodaňské školy. Ovšem díky důrazu na média jako klíčové aktéry a při použití teorie rámcování, která poskytuje nové možnosti pro zkoumání dynamiky přijetí publika, může jít o klíčový přístup a přínos teorii Kodaňské školy. Jak již bylo zmíněno, toto propojení je výzkumníky velmi málo probádanou oblastí, která má však, zdá se, vysoký potenciál.” A dodejme, že výzkum zaměřený na to, zda se téma hrozby v textech o Rusku daří s úspěchem přenést na publikum, by byl velmi vhodný. Můžeme se totiž jen domnívat, jaký dopad tento trend má, ale například politická agenda voleb nám v tomto ohledu mnoho nenapovídá, neboť zahraničněpolitická témata, snad nedávno s výjimkou tématu migrace, nezasahuje nijak zásadně do vnitropolitických debat a například právě do volební agendy politických stran nebo jednotlivých politiků.

A tak oceňuji, že autorka ze svých poměrně přesvědčivých výsledků nevyvodila zásadní zobecňující závěr. Analýza zkoumaného období totiž nevykazuje úspěšný pokus o sekuritizaci Ruska. O rámcování Ruské federace jako hrozby ve výzkumném období nelze říci, že by proběhl úspěšný sekuritizační pohyb. Ovšem nepochybně dochází ke konstruování hrozby v podobě Ruské federace. Média tedy prokazatelně a s rostoucí mírou nastoluje téma Ruska jako hrozby, nevíme však stále, zda má tento pohyb dopad na publikum. Za pokud v dalším výzkumu by stálo nejen posunutí právě směrem k publiku a přijímání nastolené agendy, ale také rozšíření spektra médií, která se Rusku věnují - především o zpravodajské servery, což by pravděpodobně přineslo ještě vyšší hodnoty, než se povedlo u tištěných periodik, už tím, že do výběru se logicky dostala také bulvární média, která téma Ruska nicméně téměř nenastolují. Ještě pestřejší obraz by poskytla kontra-analýza serverů, které ruskou hrozbu naopak marginalizují nebo vyloženě ruským zájmům slouží.

5. OTÁZKY NEBO NÁMĚTY, K NIMŽ SE PŘI OBHAJOBĚ DIPLOMANT(KA) MUSÍ VYJÁDŘIT:

5.1	Jak by se podle vás do výzkumu obrazu Ruské federace dalo zapojit publikum a jak analyzovat dopad rámcování tohoto tématu na ně?
5.2	
5.3	
5.4	

6. NAVRHOVANÉ CELKOVÉ HODNOCENÍ PRÁCE („kliknutím“ zakřížkujte vybrané hodnocení)

B

ZDŮVODNĚNÍ V PŘÍPADĚ NEDOPORUČENÍ

Datum: 9. 6. 2019

Podpis:

Hotový posudek vytiskněte, podepište a odevzdejte ve dvou kopiích na sekretariát příslušné katedry. Posudek nahrajte do SISu ve formátu PDF, nebo jej zašlete sekretářce příslušné katedry, která jej do SISu nahraje v zastoupení. Nevkládejte do SISu naskenované posudky s podpisem. V SISu musí být posudek bez podpisu.